

Tampereen mielenterveystoimiston potilasaineisto

THE PATIENT MATERIAL OF THE MENTAL HEALTH OFFICE OF
TAMPERE. SOME SOCIO-PSYCHIATRIC AND STATISTIC ASPECTS

Psykiatrisessa avohoidossa olevia potilasaineistoja on maassamme verraten vähän tutkittu. *Achté* ja *Seppälä* (1963 a, b) ovat julkaisseet tutkimuksen psykiatrisista päivystyspotilaista Helsingissä. *Achté* ja *Stenbäck* (1965) ovat selvittäneet Hesperian sairaalan poliklinikan toimintaa. Psykiatristen huolto-
toimistojen eli mielenterveystoimistojen osalta ei vastaavanlaisia tutkimuksia ole tehty.

Tämän selvityksen tarkoituksena on tuoda valaistusta seuraaviin kysymyksiin:

1) minkälainen on mielenterveystoimiston potilasaineiston jakaantuminen eri diagnoosiryhmiin,

2) mikä on potilaiden sosiaalinen tausta, ts. miten aineisto jakaantuu sukupuolen, iän, siviilisäädyn, asuinpaikan, uskontokunnan, syntymäpaikan ja sosiaalisen luokituksen mukaan ja mitkä ovat mahdolliset erot keskiväestöön nähden,

3) minkälainen on aineiston jakaantuminen aikaisempiin mielisairaalahoitokertoihin nähden,

4) kuinka paljon aineistossa on ensikertalaisia ja miten he tulevat mielenterveystoimistoon sekä

5) miten potilaat ovat sijoittuneet työelämään, miten paljon on työttömiä ja

työkyvyttömiä sekä mitkä ovat työkyvyttömyyttä aiheuttavat sairaudet.

Aineisto ja menetelmä

Aineisto käsittää kaikki v:n 1965 aikana Tampereen mielenterveystoimistossa lääkärin vastaanotolla käyneet potilaat. Mielenterveystoimiston potilaskorteista on tiedot käsittelyä varten viety Speedex-neulakortistolle. Tutkimuksessa on huomioitu potilaan ensimmäinen käynti v. 1965. Soveltuvien kohdin on tilastollisessa käsittelyssä käytetty havaittua ja teoreettista jakautumaa verrattaessa khin neliöanalyysiä kaavan

$$\chi^2 = \sum \frac{(O-E)^2}{E}$$

mukaan, jossa O merkitsee havaittua, E teoreettista jakautumaa.

Aineisto käsittää yhteensä 782 potilasta, jotka tekivät v:n 1965 aikana 2 033 käyntiä mielenterveystoimistoon.

Tampereen mielenterveystoimiston piiriin kuuluu Tampereen kaupungin lisäksi yhdeksän maalaiskuntaa ja koko alueen asukasluku oli 1.1.1965 henkikirjoituksen mukaan 193 794. Maalaiskunnat on tässä tutkimuksessa elinkeinorakenteensa perusteella jaettu teollis-

tuneeseen (neljä kuntaa) ja ei-teollistuneeseen maaseutuun (viisi kuntaa). Edellisellä tarkoitetaan tässä yhteydessä kuntia, joiden väestöstä puolet tai enemmän on teollisuuden ja palveluelinkeinojen piiristä toimeentulonsa saavia, jälkimmäisellä tarkoitetaan kuntia, joiden väestöstä vähemmän kuin puolet saa toimeentulonsa teollisuudesta ja palveluelinkeinoista.

Tilastollinen vuosikirja (1964) jakaa maamme kunnat elinkeinorakenteensa puolesta ryhmiin käyttäen kolminumeroista indeksiä, jossa ensimmäinen luku tarkoittaa maa- ja metsätaloudesta toimeentulevien, toinen teollisuudesta ja rakennustoiminnasta ja kolmas palveluelinkeinoista toimeentulevien osuutta koko väestöstä. Esim. indeksi 053 tarkoittaa, että 0.0—9.9 % väestöstä saa toimeentulonsa maa- ja metsätaloudesta, 50.0—59.9 % teollisuudesta ja rakennustoiminnasta ja 30.0—39.9 % palveluelinkeinoista, joihin luetaan myös kauppa ja liikenne. Tämän tutkimuksen piirissä olevien kuntien elinkeinorakenteet ovat em. tavalla ilmaistuna seuraavat:

Tampere:	elinkeino-	rakenne	053,	
Kangasala:	»	242,	} »teollistunut maaseutu»	
Lempäälä:	»	142,		
Pirkkala:	»	161,		
Viiala:	»	061,		
Kuhmalahti:	»	611,	} »ei-teollistunut maaseutu»	
Luopioinen:	»	511,		
Pälkäne:	»	511,		
Sahalahti:	»	521,		
Vesilahti:	»	611.		

Näin ollen Tampereen mielenterveys-toimiston potilaat tulevat elinkeinorakenteen puolesta hyvin erilaisista olosuhteista ja piiriin kuuluu teollistumattomia ja teollistunutta maaseutua sekä korkealle teollistunut kaupunki.

Diagnoosiryhmät

Erilaiset psykoosit muodostavat noin puolet kaikista potilaiden diagnooseista ja skitsofreenisten oireyhtymien osuus on 34.1 % koko aineistosta (taulu 1).

TAULU 1. TABLE

Tampereen mielenterveystoimiston potilaiden diagnoosit

Diagnoses of the patients of the Mental Office of Tampere

Diagnoosit <i>Diagnoses</i>	Lukumäärä <i>Number</i>	%
Psykoosit: <i>Psychoses:</i>		
Skitsofreeniset/ <i>Schizophrenic</i>	267	34.1
Sykliset/ <i>Cyclic</i>	49	6.3
Involuutioon liittyvät/ <i>Involutional</i>	29	3.7
Paranoiset/ <i>Paranoic</i>	30	3.8
Seniilit, preseniilit ja arterioskleroosiin liittyvät <i>Senile, presenile and arteriosclerotic</i>	16	2.1
Muut psykoosit/ <i>Other psychoses</i>	5	0.6
Ei-psykoottiset psykiatriset sairaudet: <i>Non-psychotic psychiatric diseases:</i>		
Neuroosit/ <i>Neuroses</i>	115	14.7
Psykopatiat/ <i>Psychopathias</i>	38	4.9
Alkoholismi/ <i>Alcoholism</i>	10	1.3
Lääkkeiden väärinkäyttö/ <i>Drug addiction</i>	4	0.5
Vajaamielisyydet/ <i>Mental retardation</i>	106	13.6
Muut ei-psykoottiset psykiatriset sairaudet <i>Other non-psychotic psychiatric diseases</i>	7	0.9
Neurologiset sairaudet: <i>Neurologic disorders:</i>		
Vaskulaariset syndroomat/ <i>Vascular syndromes</i>	19	2.4
Epilepsia/ <i>Epilepsy</i>	40	5.1
Muut neurologiset sairaudet <i>Other neurologic disorders</i>	26	3.3
Ei psykiatrista eikä neurologista sairautta (tutkimuksia): <i>No psychiatric nor neurologic illness (investigations):</i>		
	21	2.7
Yhteensä/<i>Total</i>	782	100.0

Psykiatrisia tapauksia oli kaikkiaan 676, mikä on 86.5 % kaikista, ja neurologisia tapauksia 85 (10.8 %). 21 potilaalla

ei voitu todeta psykiatrasta tai neurologista sairautta. Alkoholistien osuus on varsin pieni (1.3 %), mikä johtuu osittain siitä, että alkoholistit on ohjattu A-klinikan hoitoon. Lääkkeiden väärinkäyttäjää on niinkään vähän (0.5 %) verrattuna Hesperian sairaalan poliklinikan aineistoon, jossa tämän ryhmän potilaita on suhteellisesti lähes kuusinkertainen määrä (2.8 %) (Achté ja Stenbäck, 1965). Huomattava osuus mielenterveystoimiston potilasaineistossa on vajaamielisillä, joita on 106 potilasta (13.6 %). Vajaamielisten suuri määrä perustuu osittain siihen, että sosiaaliviranomaiset lähettävät näitä potilaita psykologista testausta ja vajaamielisestä muista lausuntoja varten mielenterveystoimistoon. Neuroosipotilaita on aineistossa 115 (14.7 %).

Ikärakenne ja sukupuoli

Aineistossa on 299 miespuolista ja 483 naispuolista potilasta. Nuorin potilas on 9-vuotias, vanhin 85-vuotias. 15 vuotta täyttäneiden potilaiden ikärakenne keskiväestöön verrattuna on esitetty taulussa 2. Ikäryhmään 0—14 v. kuului 14 potilasta. Taulusta nähdään, että potilaiden ikäpyramidin huippu tulee 35—44 vuoden välille (25.9 % potilaista), keskiväestössä vastaava huippu on 15—24 vuoden välillä. Näyttää siltä, että keski-ikäryhmissä (30—54 v.) on potilailla yliedustusta (58.4 %), koska normaaliväestön vastaaviin ikäryhmiin kuuluu vain 46.3 % väestöstä. 65 vuotta täyttäneitä potilaita on 5.9 % kaikista 15 vuotta täyttäneistä potilaista, keskiväestöstä taas tähän ikäryhmään kuuluu 9.6 %. Diagnoosit eri ikäryhmissä on esitetty taulussa 3. 0—19-vuotiaitten ryhmässä

on suurin yhtenäinen tautiryhmä vajaamielisyys (49.3 %) ja skitsofreenisten psykoosien osuus on vain 10.1 %. Ikäryhmää 20—44 v. hallitsevat skitsofreeniset psykoosit (43.9 %). Seuraavassa ikäryhmässä 45—64 vuotta on skitsofrenialla edelleen huomattava osuus (30 %) ja involuutioon liittyviä psykooseja on 10.3 %. Ikäryhmässä 65— on seniilien ja arterioskleroottisten psykoosien osuus 22.2 %, skitsofrenian enää 13.3 %.

TAULU 2. TABLE

Tampereen mielenterveystoimiston potilaat ja alueen väestö ikäryhmittäin (15 vuotta täyttäneet)

Patients of the Mental Health Office of Tampere and the local population by age groups (over 15 years)

Ikäryhmä (vuosia) Age group (years)	Potilaat Patients		Väestö Population	
	Lukumäärä Number	%	Lukumäärä*) Number	%
15—19	55	7.2	14 716	11.1
20—24	57	7.4	13 466	10.2
25—29	54	7.0	12 620	9.6
30—34	75	9.8	13 350	10.1
35—39	105	13.7	12 524	9.5
40—44	94	12.2	11 153	8.4
45—49	79	10.3	12 064	9.1
50—54	95	12.4	12 143	9.2
55—59	68	8.9	9 886	7.5
60—64	41	5.3	7 564	5.7
65—69	23	3.0	5 119	3.9
70—74	15	2.0	3 670	2.8
75—79	4	0.5	2 237	1.7
80—	3	0.4	1 520	1.2
Tuntematon/ Unknown	—	—	101	0.1
Yhteensä/ Total	768	100.0	132 133	100.0

*) Väestönlaskennan 31.12. 1960 mukaan (Suomen Virallinen Tilasto, 1963).

According to census December 31st, 1960 (Finnish Official Statistics, 1963).

TAULU 3. TABLE

Tampereen mielenterveystoimiston potilaiden diagnoosit ikäryhmittäin
Diagnoses of the patients of the Mental Health Office of Tampere by age groups

Ikäryhmät (vuosia) Age groups (years)								
0—19			20—44		45—64		65—	
	Luku- määrä No.	%	Luku- määrä No.	%	Luku- määrä No.	%	Luku- määrä No.	%
Skitsofreeniset psykoosit <i>Schizophrenic psychoses</i>	7	10.1	169	43.9	85	30.0	6	13.3
Sykliset psykoosit <i>Cyclic psychoses</i>	1	1.5	21	5.4	23	8.1	4	9.0
Involuutioon liit- tyvät psykoosit <i>Involuntional psychoses</i>	.	.	—	—	29	10.3	—	—
Paranoiset psy- koosit <i>Paranoic psychoses</i>	—	—	15	3.9	13	4.6	2	4.4
Seniilit, preseni- ilit ja arterioskle- roosiin liittyvät psykoosit <i>Senile, presenile and arteriosclerotic psychoses</i>	.	.	—	—	6	2.1	10	22.2
Neuroosit <i>Neuroses</i>	4	5.8	60	15.6	43	15.2	8	17.8
Vajaamielisyys <i>Mental retardation</i>	34	49.3	40	10.4	27	9.5	5	11.1
Vaskulaariset syndroomat <i>Vascular syndromes</i>	—	—	2	0.5	15	5.3	2	4.4
Muut tapaukset <i>Other cases</i>	23	33.3	78	20.3	42	14.9	8	17.8
Yhteensä <i>Total</i>	69	100.0	385	100.0	283	100.0	45	100.0

Asuinpaikka ja siviilisäätö

Potilaista oli tamperelaisia 482, teollis-
tuneiden kuntien asukkaita 173 ja ei-
teollistuneelta maaseudulta tulevia 124
potilasta. Ulkokuntalaisia oli 3. Tampe-
reen mielenterveystoimiston potilaiden

jakaantumista siviilisäädyn perusteella
voidaan verrata keskiväestöön vain tam-
perelaisten osalta, koska tietoja maa-
laiskunnista ei tässä suhteessa ole saa-
tavissa. Taulusta 4 nähdään, että tam-
perelaisista potilaista oli naimattomia
38.1 % ja Tampereen väestöstä 29.3. Ero

TAULU 4. TABLE

Tampereen mielenterveystoimiston potilaat ja Tampereen väestö siviilisäädyn mukaan (15 vuotta täyttäneet).

Patients of the Mental Health Office of Tampere and population of Tampere by marital status (over 15 years)

Siviili-sääty <i>Marital status</i>	Potilaat / Patients				Tampereen väestö <i>Population of Tampere</i>
	Tampere	Teollistunut maaseutu <i>Industrialized rural area</i>	Ei-teollistunut maaseutu <i>Non-industrialized rural area</i>	Ulkokunta-laiset <i>Non-residents</i>	
	Lukumäärä % <i>Number</i>	Lukumäärä % <i>Number</i>	Lukumäärä % <i>Number</i>	Lukumäärä <i>Number</i>	Lukumäärä*) % <i>Number</i>
Naimisissa <i>Married</i>	217 45.4	61 36.3	32 27.1	1	56 411 59.4
Naimaton <i>Unmarried</i>	182 38.1	87 51.8	72 61.0	2	27 845 29.3
Eronnut <i>Divorced</i>	46 9.6	13 7.7	6 5.1	—	3 189 3.4
Leski <i>Widow</i>	30 6.3	7 4.2	8 6.8	—	7 560 7.9
Ei tietoa <i>Not known</i>	3 0.6	— —	— —	—	
Yhteensä <i>Total</i>	478 100.0	168 100.0	118 100.0	3	95 005 100.0

*) 31.12.1960 (Tampereen kaupungin tilastollinen vuosikirja 1964).
December 31st, 1960 (The Statistical Year-book of the City of Tampere).

ei ole tilastollisesti merkitsevä ($\chi^2=1.77$, $p > 0.05$). Tamperelaisista potilaista oli eronneita 9.6 %, Tampereen väestöstä 3.4 %. Ero on tilastollisesti erittäin merkitsevä ($\chi^2=57.86$, $p < 0.0005$). Teollistuneella maaseudulla potilaista oli naimattomia 51.8 %, mikä eroaa merkitsevästi tamperelaisista potilaista ($\chi^2=9.62$, $p < 0.01$). Teollistuneen ja ei-teollistuneen maaseudun potilaiden välillä ei tässä suhteessa ole tilastollisesti merkitsevää eroa ($\chi^2=2.39$, $p > 0.05$).

On yleisesti tunnettua, että skitsofreniaa sairastavissa on naimattomien osuus suuri (mm. *Brooke* 1959). Tamperelaisista skitsofreniapotilaista on naimattomia 45.7 % (taulu 5) ja ero keskiväestön naimattomiin (29.3 %) on tilastollisesti

erittäin merkitsevä ($\chi^2=22.34$, $p < 0.0005$). Teollistuneella maaseudulla on skitsofreniapotilaista naimattomia suhteellisesti vielä enemmän (63 %) ja naimattomien osuus ei-teollistuneen maaseudun skitsofreniapotilaista on 71.1 %.

Uskontokunta

Tampereen väestöstä kuuluu 13.2 % siviilirekisteriin, teollistuneen maaseudun väestöstä 8.2 % ja ei-teollistuneella maaseudulla vain 2.9 % väestöstä (taulu 6). Vastaavasti myös mielenterveystoimiston potilaiden siviilirekisteriin kuuluminen vähenee (15.4 %, 4.6 % ja 3.2 % potilaista). Tampereen väestön ja tampe-

TAULU 5. TABLE

Skitsofreemisiä psykooseja sairastavien potilaiden jakaantuminen siviilisäädyn ja asuinpaikan mukaan

Distribution of patients with schizophrenic psychoses by marital status and place of residence

Siviili- säätty Marital status	Potilaat / Patients							
	Tampere		Teollistunut maaseutu Industrialized rural area		Ei- teollistunut maaseutu Non- industrialized rural area		Ulkokunta- laisia Non-residents	
	Lukumäärä % Number		Lukumäärä % Number		Lukumäärä % Number		Lukumäärä % Number	
Naimisissa Married	65	37.6	13	24.1	10	26.3	1	
Naimaton Unmarried	79	45.7	34	63.0	27	71.1	1	
Eronnut Divorced	20	11.6	5	9.3	1	2.6	—	
Leski Widow	9	5.2	2	3.7	—	—	—	
Yhteensä Total	173	100.0	54	100.0	38	100.0	2	

TAULU 6. TABLE

Tampereen mielenterveystoimiston potilaiden ja alueen väestön jakaantuminen uskontokunnan mukaan

Distribution of the patients of the Mental Health Office of Tampere and of local population by religious community

Uskonto- kunta Religious community	Tampere				Teollistunut maaseutu Industrialized rural area				Ei-teollistunut maaseutu Non- industrialized rural area				Ulkokun- talaiset Non- residents
	Potilaat % Patients		Väestö*) % Population		Potilaat % Patients		Väestö*) % Population		Potilaat % Patients		Väestö*) % Population		
Kuuluu uskon- nolliseen yh- dyskuntaan Belongs to a religious community	378	78.4	122 106	86.8	161	93.1	33 525	91.8	118	95.2	16 154	97.1	2
Kuuluu siviili- rekisteriin Belongs to Civil Register	72	15.0	18 529	13.2	8	4.6	3 001	8.2	4	3.2	479	2.9	—
Ei tietoa Not known	32	6.6	—	—	4	2.3	—	—	2	1.6	—	—	1
Yhteensä Total	482	100.0	140 635	100.0	173	100.0	36 526	100.0	124	100.0	16 633	100.0	3

*) 1.1.1965 henkikirjoituksen mukaan.
According to census January 1st, 1965.

relaisten potilaiden välillä ei ole tilastollisesti merkitsevää eroa tässä suhteessa ($\chi^2=1.31, p>0.05$).

Muuttaneisuus

Tamperelaisista potilaista on muualla syntyneitä 67.4 %, teollistuneen maa-

seudun potilaista 58.4 % ja ei-teollistuneen maaseudun potilaista vain 31.5 % (taulu 7). Tampereen väestöstä oli muualla syntyneitä (v. 1960) 58.8 %. Ero tamperelaisiin potilaisiin on erittäin merkitsevä ($\chi^2=14.8, p<0.0005$). Maalaiskuntien väestöstä ei tietojakaan tässä suhteessa ole saatavissa.

TAULU 7. TABLE

Tampereen mielenterveystoimiston potilaiden ja Tampereen väestön jakaantuminen syntymäpaikan mukaan

Distribution of the patients of the Mental Health Office of Tampere and of the population of Tampere by place of birth

Syntymäpaikka <i>Place of birth</i>	Potilaat / Patients									
	Tampere		Teollistunut maaseutu <i>Industrialized rural area</i>		Ei-teollistunut maaseutu <i>Non-industrialized rural area</i>		Ulkokunt. <i>Non-resid.</i>		Tampereen väestö <i>Population of Tampere</i>	
	Lukumäärä <i>Number</i>	%	Lukumäärä <i>Number</i>	%	Lukumäärä <i>Number</i>	%	Lukumäärä <i>Number</i>	%	Lukumäärä*) <i>Number</i>	
Syntynyt asuinpaikkakunnalla <i>Born in the place of residence</i>	140	29.1	62	35.8	81	65.3	2		52 274	41.1
Syntynyt muualla kuin asuinpaikkakunnalla <i>Born elsewhere</i>	325	67.4	101	58.4	39	31.5	1		74 817	58.8
Ei tietoa <i>Not known</i>	17	3.5	10	5.8	4	3.2	—		169	0.1
Yhteensä <i>Total</i>	482	100.0	173	100.0	124	100.0	3		127 260	100.0

*) 31.12.1960 (Tampereen kaupungin tilastollinen vuosikirja 1964).

December 31st 1960 (The Statistical Year-book of the City of Tampere, 1964).

Sosiaaliluokat

Potilasaineiston jakaantuminen sosiaaliluokkiin on esitetty taulussa 8.

Sosiaaliluokituksessa on käytetty Helsingin kaupungin tilastotoimiston luokitusta, joka perustuu eri ammattien nauttimaan arvonantoon. I sosiaaliluokkaan kuuluvat johtavassa asemassa olevat, akateemisen loppututkimuksen suorittaneet jne. II luokkaan luetaan itse-

näiset pienyrittäjät, työnjohtajat, maanviljelijät, itsenäistä työtä suorittava konttorihenkilökunta jne. III sosiaaliluokkaan kuuluvat muu konttorihenkilökunta, ammattityöläiset, liikeapulaiset jne. IV luokkaan kuuluvat apuja sekatyöläiset, siivoojat, kotiapulaiset jne.

Kiinnittää huomiota, että maaseudun potilaissa ei ole lainkaan I sosiaaliluokkaan kuuluvia ja tamperelaisissa vain

TAULU 8. TABLE

Tampereen mielenterveystoimiston potilaiden jakaantuminen sosiaaliluokkiin
Distribution of the patients of the Mental Health Office of Tampere into social classes

Sosiaali- luokka <i>Social class</i>	Asuinpaikka / <i>Place of residence</i>							
	Tampere		Teollistunut maaseutu <i>Industrialized rural area</i>		Ei-teollistunut maaseutu <i>Non-industrialized rural area</i>		Ulkokunta- laisia <i>Non-resi- dents</i>	Yhteensä <i>Total</i>
	Lukumäärä <i>Number</i>	%	Lukumäärä <i>Number</i>	%	Lukumäärä <i>Number</i>	%	Lukumäärä <i>Number</i>	
I	10	2.1	—	—	—	—	—	10
II	55	11.4	30	17.4	44	35.5	2	131
III	199	41.3	47	27.2	20	16.1	1	267
IV	209	43.3	92	53.2	60	48.4	—	361
Tuntematon <i>Unknown</i>	9	1.9	4	2.2	—	—	—	13
Yhteensä <i>Total</i>	482	100.0	173	100.0	124	100.0	3	782

2.1 %. II sosiaaliluokkaan näyttää kuuluvan enemmän maaseutupotilaita kuin tamperelaisia, mikä pääasiassa johtuu maanviljelijöiden sijoittumisesta tähän ryhmään. Kokonaisuudessaan on pääpaino vahvasti III ja IV sosiaaliluokassa, joihin kuuluu kaikista potilaista 80.3 %. Näyttää siltä, että Tampereen mielenterveystoimiston potilasaineistossa alimpien sosiaaliluokkien osuus on vielä silmäänpistävämpi kuin Helsingin mielisairaanhuoltopiirin sairaaloihin v. 1960 otetuilla potilailla, joista 65 % kuului alimpiin sosiaaliryhmiin (Achté 1963). Mielenterveystoimiston potilaiden sosiaaliluokituksen merkitystä vähentää kuitenkin se, että vastaavaa luokitusta ei ole käytettävissä alueen keskiväestöstä.

Mielisairaalahoidot

184 potilasta (23.5 %) ei ole koskaan ollut mielisairaalahoidossa (taulu 9).

Suunnilleen sama määrä on kerran elämänsä aikana ollut hoidettavana mielisairaalassa. Suurin osa potilaista (51.6 %) on ollut mielisairaalahoidossa 2—10 kertaa. Kun miehistä ainoastaan yksi kuului ryhmään »hoidettu 11 kertaa tai enemmän», kuului tähän ryhmään 9 naista (1.9 %).

Ensikertalaiset

Ensimmäistä kertaa elämässään kävi mielenterveystoimistossa 433 potilasta eli 55.4 % kaikista (taulu 10). Vastaanotto oli 26.8 %:ssa tapauksista tilattu mielisairaalaan käsin, 18.3 % potilaista tuli oma-aloitteisesti ilman lääkärin lähetystä ja 13.2 % omaisen toimesta. Sosiaali- ym. viranomaiset lähettivät 10.6 % ensikertalaisista ja saman verran tuli yksityisten lääkärin lähettämänä. Muista kuin mielisairaaloista lähetettiin 5.1 % potilaista.

TAULU 9. TABLE

Tampereen mielenterveystoimiston potilaiden hoitokerrat mielisairaaloissa
Number of admissions to mental hospitals of the patients of the Mental Health Office of Tampere

Hoitokerrat mielisairaalassa <i>Number of admissions to mental hospitals</i>	Miehet <i>Male</i>	Naiset <i>Female</i>	Yhteensä <i>Total</i>	%
Hoidettu kerran <i>One admission</i>	80	105	185	23.6
Hoidettu 2—5 kertaa <i>2 to 5 admissions</i>	105	213	318	40.7
Hoidettu 6—10 kertaa <i>6 to 10 admissions</i>	34	51	85	10.9
Hoidettu 11 kertaa tai useammin <i>11 or more admissions</i>	1	9	10	1.3
Ei hoidettu mielisairaalassa <i>Not treated at mental hospital</i>	79	105	184	23.5
Yhteensä <i>Total</i>	299	483	782	100.0

TAULU 10 TABLE

Ensi kertaa elämässään Tampereen mielenterveystoimiston lääkärinvastaanotolla olleet tulotavan mukaan

Those who for the first time in their life consult the doctor at the Mental Health Office of Tampere distributed according to the way of arrival

Tulotapa <i>Way of arrival</i>	Miehet <i>Male</i>	Naiset <i>Female</i>	Yhteensä <i>Total</i>	%
Lähetetty mielisairaalasta <i>Sent from a mental hospital</i>	41	75	116	26.8
Oma-aloitteisesti ilman lääkärin lähetettä <i>On own initiative without a doctor's remittance</i>	37	42	79	18.3
Omaisten toimesta <i>Through the activity of relatives</i>	28	29	57	13.2
Yksityislääkärin läheteellä <i>Remitted by a private physician</i>	16	30	46	10.6
Sosiaali- ym. viranomaisen toimesta <i>Through the activity of social etc. officials</i>	21	25	46	10.6
Tarkastettu vanhainkodissa <i>Examined at a home for the aged</i>	17	19	36	8.3
Mielenterveystoimisto kutsunut <i>Summoned by the M.H.O.</i>	11	16	27	6.2
Lähetetty muusta sairaalasta kuin mielisairaalasta <i>Sent from some other hospital than mental hospital</i>	8	14	22	5.1
Kansaneläkelaitoksen tai vakuutusyhtiön lähettämä <i>Remitted by the Social Security Agency or insurance company</i>	1	3	4	0.9
Yhteensä / <i>Total</i>	180	253	433	100.0

Potilaiden työhön sijoittuminen

Achtén tutkimuksen (1963) mukaan Helsingin mielisairaanhuoltopiirin mielisairaaloissa vain 10 % potilaista katsottiin pystyvän palaamaan entiseen työhönsä hoidon jälkeen, 6 % katsottiin pystyvän selviytymään vapailla työmarkkinoilla vähemmän vaativassa työssä ja 4 % arvioitiin kykenevän kotityöhön. 18 % potilaista oli suojatyön tarpeessa. Tätä taustaa vasten on mielenkiintoista tarkastella, miten mielenter-

veystoimiston potilaat ovat työmarkkinoille sijoittuneet (taulu 11). 25.8 % potilaista on sijoittunut tavalliseen työhönsä, joka vastaa potilaan ammattia ja koulutusta. Sen sijaan kotityötä tekevät potilaat, joista suuri enemmistö luonnollisesti on naisia, on erotettu omaksi ryhmäksi, johon kuuluu 26.7 % potilaista. Ammattiinsa ja koulutukseensa nähden vähemmän vaativassa työssä vapailla työmarkkinoilla on vain 2.1 % potilaista. Psykiatrista suojatyöpaikkaa ei ole toistaiseksi Pohjois-Hä-

TAULU 11 TABLE

Tampereen mielenterveystoimiston potilaiden sijoittuminen työhön (15 vuotta täyttäneet)
Employment of the patients of the Mental Health Office of Tampere (over 15 years)

Työhön sijoittuminen <i>Employment</i>	Miehet <i>Male</i>	Naiset <i>Female</i>	Yhteensä <i>Total</i>	%
Potilas on ammattiaan ja koulutustaan vastaavassa työssä (tähän ryhmään on luettu myös koulua käyvät ja opiskelijat) <i>Patient is in a job that corresponds to his profession and training (this groups includes also school pupils and other students)</i>	93	105	198	25.8
Potilas on ammattiinsa ja koulutukseensa nähden vaatimattomammassa työssä (vapailla työmarkkinoilla) <i>Patient is in regard to his profession and training in a less requiring job (on free labor market)</i>	9	7	16	2.1
Potilas on kotityössä <i>Patient works at home</i>	19	186	205	26.7
Potilas on työssä työtuvalla, työkodissa tai vastaavassa (suojatyön tasoisessa työssä) <i>Patient works in a workshop, workhome etc. (corresponding to sheltered work level)</i>	18	29	47	6.1
Potilas ei ole työssä työkyvyttömyyden takia <i>Patient is not working because of incapacity for work</i>	107	116	223	29.0
Potilas ei ole työssä työttömyyden takia <i>Patient is not working because of unemployment</i>	44	26	70	9.1
Ei tietoa / <i>Not known</i>	1	8	9	1.2
Yhteensä / <i>Total</i>	291	477	768	100.0

meen mielisairaanhuoltopiirissä. Kaupungin työtuvalla, invalidien työkodissa, vanhainkodeissa jne. työskentelevien on katsottu olevan »suojatyön tasoisessa työssä» ja näitä potilaita on 48 eli 6.1 % kaikista.

Työkyvyttömiä on koko aineistossa 29 %. 52 %:ssa tapauksista on työkyvyttömyyden syynä psykoosi (taulu 12), 35.9 %:ssa skitsofrenia. Psykiatriset sairaudet ovat työkyvyttömyyden syynä kaikkiaan 82.1 %:ssa, neurologiset sairaudet 15.7 %:ssa tapauksista.

Kireä työllisyystilanne aiheuttaa psykiatrisille potilaille vaikeita ongelmia. Kun työvoiman kysyntä on vähäistä, rajoittaa jo suhteellisen vähäinenkin psyykinen poikkeavuus työpaikan saantimahdollisuuksia. Aineiston potilaista 44 miestä ja 26 naista oli työttömänä, mikä on 9.1 % kaikista 15 vuotta täyttäneistä potilaista. Työttömistä oli tamperelaisia 60 (85.7 %), joista miehiä 37, naisia 23. Teollistuneen maaseudun potilaista oli 7 työttömänä ja ei-teollistuneen maaseudun potilaista vain 2. Yksi työttömänä ollut potilas oli ulkokuntalainen. Näyttää siltä, että potilaiden työttömyysongelma on vaikein kaupungissa ja nimenomaan miehillä. Työttömistä potilaista todennäköisesti 41 (58.6 %) kykenisi tavalliseen työhönsä, 19 (27.1 %) tavallista työtään vaatimattomampaan työhön vapailla työmarkkinoilla ja 10 (14.3 %) suojatyön luontoiseen työhön. Työttömien sairauksia tarkasteltaessa havaittiin, että suurin diagnoosiryhmä oli skitsofrenia (20 potilasta, 28.6 %). Seuraavaksi suurin ryhmä oli neuroosit, joita oli 13 työttömällä (18.6 %). Kun koko aineistossa psykoopaattien osuus oli 4.9 %, oli heidän osuutensa työttömistä 15.7 % (11 potilasta).

TAULU 12 TABLE

Työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevat sairaudet (15 vuotta täyttäneillä potilailla)
Disorders being the main cause of incapacity for work

Diagnoosit <i>Diagnoses</i>	Lukumäärä <i>Number</i>	%
Skitsofreeniset psykoosit <i>Schizophrenic psychoses</i>	80	
Sykliset psykoosit <i>Cyclic psychoses</i>	13	
Involuutioon liittyvät psykoosit <i>Involuntional psychoses</i>	6	
Paranoiset psykoosit <i>Paranoic psychoses</i>	1	
Seniilit, preseniilit ja arterioskleroosiin liittyvät psykoosit <i>Senile, presenile and arteriosclerotic psychoses</i>	15	
Muut psykoosit <i>Other psychoses</i>	1	
Psykoosit yhteensä <i>All psychoses</i>	116	52.0
Neuroosit <i>Neuroses</i>	16	
Psykopatiat <i>Psychopathias</i>	8	
Vajaamielisyys <i>Mental retardation</i>	41	
Muut psykiatriset sairaudet <i>Other psychiatric disorders</i>	2	
Yhteensä <i>Total</i>	67	30.1
Vaskulaariset syndroomat <i>Vascular syndromes</i>	15	
Epilepsia / <i>Epilepsy</i>	10	
Muut neurologiset sairaudet <i>Other neurologic disorders</i>	10	
Neurologiset sairaudet yht. <i>All neurologic disorders</i>	35	15.7
Muut kuin psykiatr. tai neurol. sairaudet <i>Other diseases than psychiatric or neurologic</i>	5	2.2
Kaikki sairaudet yht. <i>All disorders</i>	223	100.0

Em. tarkastelu ei anna täyttä kuvaa siitä, miten »parhaassa työiässä» oleva potilasaine on työelämään sijoittunut, koska edellä on käsitelty koko aineistoa 15-vuotiaista vanhuksiin. Sen vuoksi on taulussa 13 selvitetty 25—44-vuotiaitten työhön sijoittumista. Näitä potilaita on yhteensä 328, joista 132 miestä ja 196 naista. Näistä yhteensä 113 (34.5 %) on tavallisessa ammattityössään (ansiotyössä). Miesten ja naisten välillä on eroa siten, että miehistä 41.7 % (55) on ammattityössään kun taas naisista 29.6 % (58) on vastaavassa työssä kodin ul-

kopuolella. Naisista sen sijaan 72 on kotityössä, miehistä 14, yhteensä 26.2 % kaikista. Varsinaista ammattityötä ja kotityötä tekevien osuus on yhteensä 60.7 % kaikista. Varsinaista ammattiaan vaatimattomampaa ansiotyötä ja suoja-työtasoista työtä tekevien osuus on pieni, yhteensä 5.5 % kaikista. Työkyvyttömiä on tässä aineistossa 67 (20.4 %) ja työttömiä 41 (12.5 %). 25—44-vuotiaitten potilaiden työkyvyttömyyttä aiheuttavista sairauksista on skitsofrenialla vielä huomattavampi osuus (58.2 %) kuin koko aineiston työkyvyttömillä.

TAULU 13 TABLE

Tampereen mielenterveystoimiston 25—44-vuotiaiden potilaiden sijoittuminen työhön
Employment of the patients of the Mental Health Office of Tampere aged 25 to 44 years

Työhön sijoittuminen <i>Employment</i>	Miehet <i>Male</i>	Naiset <i>Female</i>	Yhteensä <i>Total</i>	%
Potilas on ammattiaan ja koulutustaan vastaavassa työssä <i>Patient is in a job that corresponds to his profession and training</i>	55	58	113	34.5
Potilas on ammattiinsa ja koulutukseensa nähden vähemmän vaativassa työssä (vapailta työmarkkinoilla) <i>Patient is in regard to his profession and training in a less requiring job (on free labour market)</i>	4	4	8	2.4
Potilas on kotityössä <i>Patient works at home</i>	14	72	86	26.2
Potilas on työssä työtuvalla, työkodissa tai vastaavassa (suoja-työn tasoisessa työssä) <i>Patient works in a workshop, work-home etc. (corresponding to sheltered work level)</i>	3	7	10	3.1
Potilas ei ole työssä työkyvyttömyden takia <i>Patient is not working because of incapacity for work</i>	29	38	67	20.4
Potilas ei ole työssä työttömyyden takia <i>Patient is not working because of unemployment</i>	27	14	41	12.5
Ei tietoa / <i>Not known</i>	—	3	3	0.9
Yhteensä / <i>Total</i>	132	196	328	100.0

Tiivistelmä

Tässä selvityksessä on käyty läpi kaikki v. 1965 aikana Tampereen mielenterveystoimistossa lääkärin vastaanotolla käyneet potilaat. Potilaita oli yhteensä 782, joista tamperelaisia oli 482, teollistuneiden maalaiskuntien asukkaita 173, ei-teollistuneen maaseudun asukkaita 124 ja ulkokuntalaisia 3.

Suurin yhtenäinen diagnosiryhmä oli skitsofreeniset psykoosit, joiden osuus koko aineistosta oli 34.1 %. Neuroosidiagnoosi esiintyi 14.7 %:lla potilaista, vajaamielisiä oli 13.6 %. Psykiatrisia sairauksia oli kaikkiaan 86.5 %:lla, neurologisia 10.8 %:lla. 2.7 %:lla potilaista ei voitu havaita psykiatrista tai neurologista sairautta.

Keski-ikäryhmiin 30—54 v. kuuluu potilaista 58.4 %, normaaliväestöstä 46.3 %. 0—19-vuotiaille potilaille oli hallitsevana diagnosiryhmänä vajaamielisyys (49.3 %), ikäryhmässä 20—44 v. huomattavin sairaus oli skitsofrenia (43.9 %). Ikäryhmässä 45—64 v. oli skitsofreenisia psykooseja 30 % ja involuutioon liittyviä psykooseja 10.3 %. Ikäryhmässä 65 vuotta ja enemmän oli seniilien ja arterioskleroottisten psykoosien osuus 22.2 % ja skitsofrenian 13.3 %.

Tamperelaisista potilaista oli naimattomia 38.1 %, mikä ei eroa merkitsevästi Tampereen väestöstä, jossa naimattomia oli 29.3 %. Eronneiden osuus potilaista oli 9.6 %, mikä poikkeaa erittäin merkitsevästi ($p < 0.0005$) keskiväestön eronneista (3.4 %). Teollistuneella maaseudulla oli merkitsevästi ($p < 0.01$) enemmän naimattomia potilaita (51.8 %) kuin Tampereella. Teollistuneen ja ei-teollistuneen maaseudun välillä ei ole tilastollisesti merkitsevää eroa tässä suh-

teessa. Tamperelaisista skitsofreniapotilaista oli naimattomia 45.7 %, mikä poikkeaa erittäin merkitsevästi ($p < 0.0005$) keskiväestöstä. Teollistuneella maaseudulla oli skitsofreniapotilaista naimattomia 63 %, ei-teollistuneen maaseudun potilaista 71.1 %.

Siviilirekisteriin kuuluu suhteellisesti vähemmän maaseudun potilaita kuin tamperelaisia. Tampereen väestöstä kuuluu siviilirekisteriin 13.2 %, tamperelaisista potilaista 15 %. Ero ei ole merkitsevä. Tamperelaisista potilaista oli muualla syntyneitä 67.4 %, mikä eroaa erittäin merkitsevästi ($p < 0.0005$) Tampereen väestöstä, jossa muualla syntyneitä oli 58.8 %. Teollistuneella maaseudulla oli muualla syntyneitä potilaita 58.4 %, ei-teollistuneella maaseudulla vain 31.5 %.

I sosiaaliluokkaan kuuluvia maaseutopotilaita ei ole lainkaan ja tamperelaisia vain 2.1 %. Pääpaino on III ja IV sosiaaliluokassa, joihin kuuluu 80.3 % potilaista. Vastaavaa luokitusta ei ole kuitenkaan käytettävissä keskiväestöstä.

Vajaa neljännes (23.5 %) potilaista ei ole koskaan ollut mielisairaalahoidossa. Saman verran (23.6 %) on hoidettu mielisairaalassa kerran. Hiukan yli puolet potilaista (51.6 %) on ollut mielisairaalahoidossa 2—10 kertaa. Yli puolet potilaista (55.4 %) kävi ensi kertaa elämässään mielenterveystoimistossa. Yli neljännes potilaista (26.8 %) lähetettiin mielisairaalaan, 18.3 % tuli oma-aloitteisesti, 13.2 % omaisen toimesta ja 10.6 % tuli sosiaali- ym. viranomaisen lähettämänä. Yksityislääkärit lähettivät 10.6 % potilaista.

25.8 % potilaista on ammattiaan ja koulutustaan vastaavassa työssä, 26.7 %

kotityössä. Ammattiinsa nähden vähemmän vaativassa työssä ja suojatyötasoisessa työssä on yhteensä 8.2 % potilaista. Työkyvyttömiä oli koko aineistosta 29 %, työttömiä 9.1 %. Työttömyys näyttää olevan ongelmana erityisesti kaupungin miespotilailla työttömien enemmistön ollessa tamperelaisia miehiä. 25—44 vuotiaista potilaista 34.5

% on tavallisessa ammattityössään, 26.2 % kotityössä ja 5.5 % ammattiinsa nähden vaatimattomammassa ansiotyössä ja suojatyössä. Työkyvyttömiä on tässä aineistossa 20.4 %, työttömiä 12.5 %. Koko aineiston työkyvyttömillä oli skitsofrenia työkyvyttömyyden syynä 35.9 %:lla, 25—44 -vuotiailla työkyvyttömillä 58.2 %:lla potilaista.

Kirjallisuutta

ACHTÉ, K. A.: Helsingin Mielisairaanhuolto-
piirin suojatyön tarve. *Suom.Lääk.L.* 1963:
18:2109.

ACHTÉ, K. A., SEPPÄLÄ, K.: De psykiatriska
jourpatienterna i Helsingfors år 1962. I.
Nord.Psyk.Tidskrift 1963a:17:150.

ACHTÉ, K. A., SEPPÄLÄ, K.: De psykiatriska
jourpatienterna i Helsingfors år 1962. II.
Nord.Psyk.Tidskrift 1963b:17:215.

ACHTÉ, K. A., STENBÄCK, A.: Hesperian
sairaalan poliklinikan toiminta. *Suom.Lääk.
L.* 1965:20:2565.

BROOKE, E. M.: National statistics in the
epidemiology of mental illness. *J.ment.Sci.*
1959:105:893.

Tilastollinen Vuosikirja 1964. Helsinki.

Suomen Virallinen Tilasto VI c:103. Helsinki
1963.

Tampereen kaupungin tilastollinen vuosikirja
1964. Tampere.

Summary

This survey includes all patients who have during 1965 attended doctor's consultations at the Mental Health Office of Tampere. The total number of patients was 782, of whom 482 were residents of Tampere, 173 lived in industrialized rural communities, 124 in non-industrialized rural areas and 3 otherwise outside of Tampere.

The largest single uniform diagnostic group consisted of schizophrenic psychoses the share of which of the whole series was 34.1 %. Diagnosis of neurosis occurred in 14.7 % of the patients, the share of mentally retarded patients was 13.6 %. In all, 86.5 % had

psychiatric and 10.8 % neurologic disorders. In 2.7 % of the patients, no psychiatric or neurologic illness could be observed.

While 58.4 % of the patients belong to the mean age groups, from 30 to 54 years, the corresponding distribution among normal population is 46.3 %. In our patients aged 0 to 19 years, the dominating diagnostic group was mental retardation (49.3 %), while schizophrenia was the most remarkable disease in the age group 20 to 44 years. There were 30 per cent of schizophrenic and 10.3 per cent involutional psychoses in the age group 45 to 64 years. In the age group 65

years and over the share of senile and arteriosclerotic psychoses was 22.2 % and that of schizophrenia 13.3 %.

Of patients who were residing in Tampere, there were 38.1 % unmarried, which does not significantly differ from the general population of Tampere of which 29.3 % are unmarried. The share of divorced among the patients was 9.6 % which differs very significantly ($p < 0.0005$) from the amount of divorced in the mean population (3.4 %). In industrialized rural areas there were significantly ($p < 0.01$) more unmarried patients (51.8 %) than in Tampere. In this respect, there is no statistically significant difference between industrialized and non-industrialized rural areas. Of the schizophrenic patients residing in Tampere, 45.7 % were unmarried, which differs very significantly ($p < 0.0005$) from the mean population. In industrialized rural areas, 63 % of the schizophrenics were unmarried, in non-industrialized rural areas, 71.1 %.

Proportionally less patients from the rural areas belong to the Civil Register than residents of Tampere. While 13.2 % of the population of Tampere belong to the Civil Register, 15 % of the patients residing in Tampere did so. The difference is not significant. Of the patients residing in Tampere, 67.4 % were born elsewhere, which differs very significantly ($p < 0.0005$) from the general population of Tampere, of which 58.8 % were born elsewhere. In the industrialized rural communities, 58.4 % were born elsewhere, in the non-industrialized rural areas only 31.5 %.

Of the patients from rural areas, none belonged to the social class I, and only 2.1 % of the patients residing in Tampere were in this group. The main emphasis lies in the

3rd and 4th social groups, to which 80.3 % of the patients belong. A corresponding classification is, however, not available concerning the mean population.

Less than one-fourth (23.5 %) of the patients have never been admitted to mental hospitals. An equal amount (23.6 %) has been treated in mental hospital once. Somewhat more than one-half (51.6 %) of the patients had been admitted to mental hospital from twice to ten times. Over one-half (55.4 %) of the patients were for the first time in their lives in a mental health office. Over one-fourth (26.8 %) were remitted from mental hospitals, 18.3 % came on their own initiative, 13.2 % came through the action of their relatives, 10.6 % were sent by social etc. officials. Private physicians sent 10.6 % of the patients.

Of the patients, 25.8 % are in a job corresponding with their profession and training, 26.7 % are working at home. In a less requiring work in regard to the profession or in a sheltered-level work were 8.2 % of the patients. Twenty-nine per cent of the whole series were incapacitated and 9.1 % unemployed. Unemployment seems to be a problem especially among the male patients of the city, the majority of those unemployed being male residents of Tampere. Of the patients between 25 and 44 years of age, 34.5 % were in their ordinary professional work, 26.2 % were working at home and 5.5 % were in a more modest work in regard to their profession and in sheltered work. In this series, 20.4 % were incapacitated and 12.5 % unemployed. In those incapacitated in the whole series, schizophrenia was the cause of this incapacity in 35.9 %, among 25 to 44-year-old incapacitated patients it was the cause of incapacity in 58.2 %.